

GLT 27.12.2006

innlegg som sendes
sjonen må være underteg-
net fullt navn og adresse.
I tilfelle godtas at brev
s i avisen med merke eller
onym, men fullt navn skal
oppgis. Skriv kort!
Sjonen forbeholder seg
til å korte ned lange
g.

ge mitt Norge,
rik du er!

vil jeg fremheve de eldres
de fleste har en grunnpen-
sjon 3 477, pluss opptjente
Livor mange poeng tror
de heller en husmor får som
ett så utfordrig som å være
ingenner og tatt vare på
og familie seint og tidlig?
er noe jeg ser som livets
ste oppgave.

inkom i denne verden for
Det var dessverre ikke så
få utdanning så vi ble
utt. Når det gjelder kommu-
tøtte til tilak for eldre, så
et knipes inn for til slutt å
lt vekk. Slike «frynsegoder»
til ingen inntekter til kom-
nøy!

Fåberg har eldretreffene, drives av tre organisasjoner mange frivillige, hittil fått 13 møter på

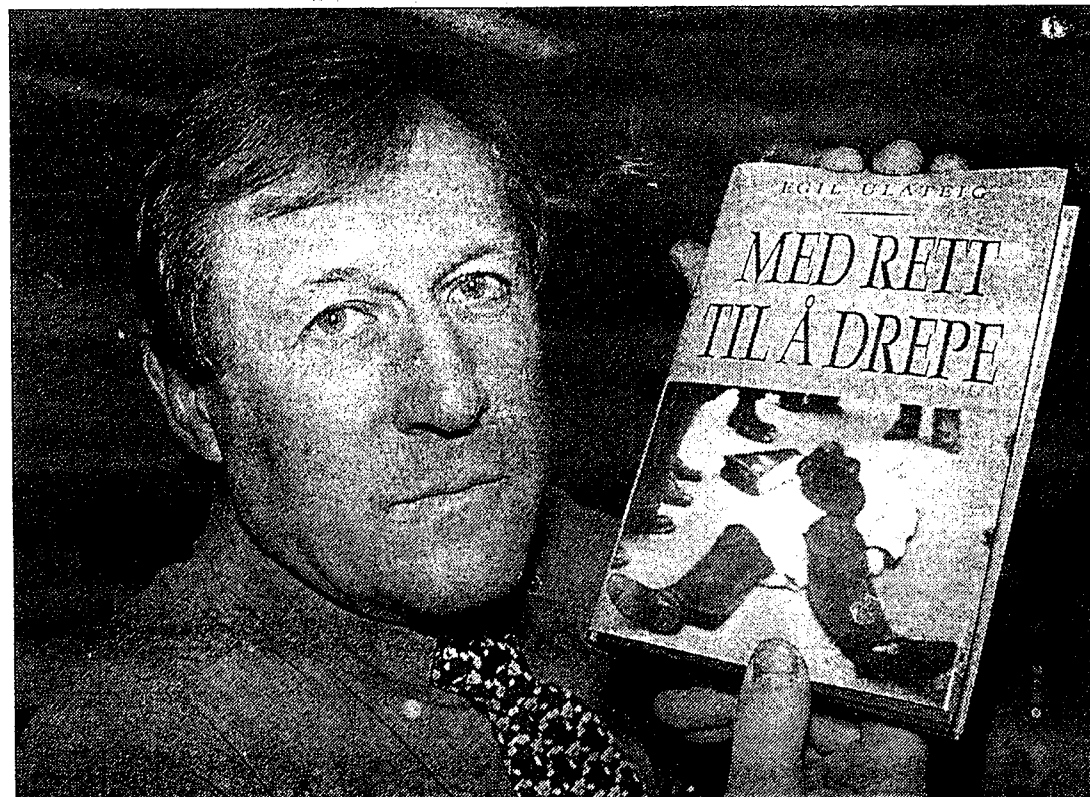
Med hvilken rett til å drepe?

Det er med forbitrelse jeg har lest og fulgt debatten om Egil Ulateigs siste bok «Med rett til å drepe». Jeg ser det nå som min plikt, etter mange års fortidelse, å ta bladet fra munnen.

Det er min rett, i like stor grad som Milorg – og motstandsfolk. Jeg må få påpeke at det i alt for mange år har funnet sted en ensidig og lite nyansert fremstilling av de vonde år 1940–45. Som kjent var det mer enn en nordmann som pendlet inn på det vi gjerne ynder å kalle feil side. Mange var unge. Nazistene var ille, ja vel, men hva med kommunistenes utallige ofre sett i ettertid? Hva skulle vi gjøre, mellom barken og veden som vi var? Både gamle og unge merket seg nemlig farten fra øst. Men nok om dette.

Det som for alvor ryster meg, er den massive hets mot Ulateig og hans arbeid. Ulateig avdekker her forhold som må være en skamplett for en samlet norsk motstandsbevegelse. Dette er dessverre fakta jeg og mine nærmeste har visst om helt siden den forferdelige krigen tok slutt. Likevel våger jeg å påstå at det som kommer frem i boken neppe er den hele sannheten. Diverse motstandsfolk og deres engelske allierte var heller ikke bare hyggelige i sin fremtoning på de «stemplede» gårdene rundt omkring. Menneskeverdet kan som kjent nå et uhyggelig lavmål i krig, dette gjaldt nok ikke bare tyskerne.

Jeg snakker selvsagt ikke kun om drap, men også regelrett terror og pøbelstreker mot menn, kvinner og faktisk sågar barn. Mang en guttepjøkk opplevde nok det å gå på butikken for å handle mat til livredde foreldre like påkjennende som enhver englandsfart, eller ethvert

milorg-slipp i sin begrensede lille verden.

Rundt hjørnet sto nemlig gjengen, og da ventet juling. Seiv om mange av den eldre garde har tatt med seg sine vonde minner i graven, lever det nok veldig mange den dag i dag som sliter med å viske ut denne vonde tiden av sin oppvekst og barndom.

Noen har funnet arven for tung, og flyttet, mens andre har blitt med den fortid og smerte den gnagende fortiden har forårsaket. Likevel klarer jeg ikke å være bitter, hverken på guttene som utgjorde «gjengene» på alle små steder, eller på den oppvoksende generasjon, for sin uvisshet om denne epo-

ken.

Alt er vår skyld. Vi oppmun-
tret de aller yngste da, og vi un-
dervurderer dagens ungdom.
Svart-hvitt-forestillinger får de
vel sakens nok av gjennom-
fjernsynets vold og forferdelig-
heter.

Jo, vi kunne være nådeløse vi også, men hvorfor ikke innrømme alle fakta på begge sider, blant annet at uskyldige ble drept, mishandlet eller stemplet? En krig er grusom i alt sitt vesen, og den har alltid to sider. Nazismens grufulle vesen har blitt grundig avdekket gjennom femti år, nå gjenstår kun resten.

Jeg er imidlertid klar over at kun et skjebnens mirakel kan oppfylle mine siste ønsker, for

nå er nemlig det beste kildematerialet i ferd med å forsvinne, nemlig vi som opplevde helvettet som voksne, fornuftige mennesker. Egil Ulateig har skrevet en bok om noe han synes er viktig å få frem. At et par av alle historiene ikke stemmer er vel ikke grunn god nok til å drepe mannen litt ærøst og uten nåde.

Jeg skal ikke nevne navn, men er det nå sikkert at alle historiene som står skrevet i alle de «godtatte» historiebøkene alltid stemmer? Jeg tviler.

Så jeg ber til Gud, – ta til fornuften, før det er for sent. Jeg unner uansett ingen en ny krig.

Fornedret

I Vine Jahr I, o. 187. F. 30. 2. 13 + 92. 45.
 Fürk GLT 19. 12. : Heser ¹⁹⁴¹ ¹⁹⁴² ¹⁹⁴³ ¹⁹⁴⁴ ¹⁹⁴⁵ ¹⁹⁴⁶ ¹⁹⁴⁷ ¹⁹⁴⁸ ¹⁹⁴⁹ ¹⁹⁵⁰ ¹⁹⁵¹ ¹⁹⁵² ¹⁹⁵³ ¹⁹⁵⁴ ¹⁹⁵⁵ ¹⁹⁵⁶ ¹⁹⁵⁷ ¹⁹⁵⁸ ¹⁹⁵⁹ ¹⁹⁶⁰ ¹⁹⁶¹ ¹⁹⁶² ¹⁹⁶³ ¹⁹⁶⁴ ¹⁹⁶⁵ ¹⁹⁶⁶ ¹⁹⁶⁷ ¹⁹⁶⁸ ¹⁹⁶⁹ ¹⁹⁷⁰ ¹⁹⁷¹ ¹⁹⁷² ¹⁹⁷³ ¹⁹⁷⁴ ¹⁹⁷⁵ ¹⁹⁷⁶ ¹⁹⁷⁷ ¹⁹⁷⁸ ¹⁹⁷⁹ ¹⁹⁸⁰ ¹⁹⁸¹ ¹⁹⁸² ¹⁹⁸³ ¹⁹⁸⁴ ¹⁹⁸⁵ ¹⁹⁸⁶ ¹⁹⁸⁷ ¹⁹⁸⁸ ¹⁹⁸⁹ ¹⁹⁹⁰ ¹⁹⁹¹ ¹⁹⁹² ¹⁹⁹³ ¹⁹⁹⁴ ¹⁹⁹⁵ ¹⁹⁹⁶ ¹⁹⁹⁷ ¹⁹⁹⁸ ¹⁹⁹⁹ ²⁰⁰⁰ ²⁰⁰¹ ²⁰⁰² ²⁰⁰³ ²⁰⁰⁴ ²⁰⁰⁵ ²⁰⁰⁶ ²⁰⁰⁷ ²⁰⁰⁸ ²⁰⁰⁹ ²⁰¹⁰ ²⁰¹¹ ²⁰¹² ²⁰¹³ ²⁰¹⁴ ²⁰¹⁵ ²⁰¹⁶ ²⁰¹⁷ ²⁰¹⁸ ²⁰¹⁹ ²⁰²⁰ ²⁰²¹ ²⁰²² ²⁰²³ ²⁰²⁴ ²⁰²⁵ ²⁰²⁶ ²⁰²⁷ ²⁰²⁸ ²⁰²⁹ ²⁰³⁰ ²⁰³¹ ²⁰³² ²⁰³³ ²⁰³⁴ ²⁰³⁵ ²⁰³⁶ ²⁰³⁷ ²⁰³⁸ ²⁰³⁹ ²⁰⁴⁰ ²⁰⁴¹ ²⁰⁴² ²⁰⁴³ ²⁰⁴⁴ ²⁰⁴⁵ ²⁰⁴⁶ ²⁰⁴⁷ ²⁰⁴⁸ ²⁰⁴⁹ ²⁰⁵⁰ ²⁰⁵¹ ²⁰⁵² ²⁰⁵³ ²⁰⁵⁴ ²⁰⁵⁵ ²⁰⁵⁶ ²⁰⁵⁷ ²⁰⁵⁸ ²⁰⁵⁹ ²⁰⁶⁰ ²⁰⁶¹ ²⁰⁶² ²⁰⁶³ ²⁰⁶⁴ ²⁰⁶⁵ ²⁰⁶⁶ ²⁰⁶⁷ ²⁰⁶⁸ ²⁰⁶⁹ ²⁰⁷⁰ ²⁰⁷¹ ²⁰⁷² ²⁰⁷³ ²⁰⁷⁴ ²⁰⁷⁵ ²⁰⁷⁶ ²⁰⁷⁷ ²⁰⁷⁸ ²⁰⁷⁹ ²⁰⁸⁰ ²⁰⁸¹ ²⁰⁸² ²⁰⁸³ ²⁰⁸⁴ ²⁰⁸⁵ ²⁰⁸⁶ ²⁰⁸⁷ ²⁰⁸⁸ ²⁰⁸⁹ ²⁰⁹⁰ ²⁰⁹¹ ²⁰⁹² ²⁰⁹³ ²⁰⁹⁴ ²⁰⁹⁵ ²⁰⁹⁶ ²⁰⁹⁷ ²⁰⁹⁸ ²⁰⁹⁹ ²¹⁰⁰ ²¹⁰¹ ²¹⁰² ²¹⁰³ ²¹⁰⁴ ²¹⁰⁵ ²¹⁰⁶ ²¹⁰⁷ ²¹⁰⁸ ²¹⁰⁹ ²¹¹⁰ ²¹¹¹ ²¹¹² ²¹¹³ ²¹¹⁴ ²¹¹⁵ ²¹¹⁶ ²¹¹⁷ ²¹¹⁸ ²¹¹⁹ ²¹²⁰ ²¹²¹ ²¹²² ²¹²³ ²¹²⁴ ²¹²⁵ ²¹²⁶ ²¹²⁷ ²¹²⁸ ²¹²⁹ ²¹³⁰ ²¹³¹ ²¹³² ²¹³³ ²¹³⁴ ²¹³⁵ ²¹³⁶ ²¹³⁷ ²¹³⁸ ²¹³⁹ ²¹⁴⁰ ²¹⁴¹ ²¹⁴² ²¹⁴³ ²¹⁴⁴ ²¹⁴⁵ ²¹⁴⁶ ²¹⁴⁷ ²¹⁴⁸ ²¹⁴⁹ ²¹⁵⁰ ²¹⁵¹ ²¹⁵² ²¹⁵³ ²¹⁵⁴ ²¹⁵⁵ ²¹⁵⁶ ²¹⁵⁷ ²¹⁵⁸ ²¹⁵⁹ ²¹⁶⁰ ²¹⁶¹ ²¹⁶² ²¹⁶³ ²¹⁶⁴ ²¹⁶⁵ ²¹⁶⁶ ²¹⁶⁷ ²¹⁶⁸ ²¹⁶⁹ ²¹⁷⁰ ²¹⁷¹ ²¹⁷² ²¹⁷³ ²¹⁷⁴ ²¹⁷⁵ ²¹⁷⁶ ²¹⁷⁷ ²¹⁷⁸ ²¹⁷⁹ ²¹⁸⁰ ²¹⁸¹ ²¹⁸² ²¹⁸³ ²¹⁸⁴ ²¹⁸⁵ ²¹⁸⁶ ²¹⁸⁷ ²¹⁸⁸ ²¹⁸⁹ ²¹⁹⁰ ²¹⁹¹ ²¹⁹² ²¹⁹³ ²¹⁹⁴ ²¹⁹⁵ ²¹⁹⁶ ²¹⁹⁷ ²¹⁹⁸ ²¹⁹⁹ ²²⁰⁰ ²²⁰¹ ²²⁰² ²²⁰³ ²²⁰⁴ ²²⁰⁵ ²²⁰⁶ ²²⁰⁷ ²²⁰⁸ ²²⁰⁹ ²²¹⁰ ²²¹¹ ²²¹² ²²¹³ ²²¹⁴ ²²¹⁵ ²²¹⁶ ²²¹⁷ ²²¹⁸ ²²¹⁹ ²²²⁰ ²²²¹ ²²²² ²²²³ ²²²⁴ ²²²⁵ ²²²⁶ ²²²⁷ ²²²⁸ ²²²⁹ ²²³⁰ ²²³¹ ²²³² ²²³³ ²²³⁴ ²²³⁵ ²²³⁶ ²²³⁷ ²²³⁸ ²²³⁹ ²²⁴⁰ ²²⁴¹ ²²⁴² ²²⁴³ ²²⁴⁴ ²²⁴⁵ ²²⁴⁶ ²²⁴⁷ ²²⁴⁸ ²²⁴⁹ ²²⁵⁰ ²²⁵¹ ²²⁵² ²²⁵³ ²²⁵⁴ ²²⁵⁵ ²²⁵⁶ ²²⁵⁷ ²²⁵⁸ ²²⁵⁹ ²²⁶⁰ ²²⁶¹ ²²⁶² ²²⁶³ ²²⁶⁴ ²²⁶⁵ ²²⁶⁶ ²²⁶⁷ ²²⁶⁸ ²²⁶⁹ ²²⁷⁰ ²²⁷¹ ²²⁷² ²²⁷³ ²²⁷⁴ ²²⁷⁵ ²²⁷⁶ ²²⁷⁷ ²²⁷⁸ ²²⁷⁹ ²²⁸⁰ ²²⁸¹ ²²⁸² ²²⁸³ ²²⁸⁴ ²²⁸⁵ ²²⁸⁶ ²²⁸⁷ ²²⁸⁸ ²²⁸⁹ ²²⁹⁰ ²²⁹¹ ²²⁹² ²²⁹³ ²²⁹⁴ ²²⁹⁵ ²²⁹⁶ ²²⁹⁷ ²²⁹⁸ ²²⁹⁹ ²³⁰⁰ ²³⁰¹ ²³⁰² ²³⁰³ ²³⁰⁴ ²³⁰⁵ ²³⁰⁶ ²³⁰⁷ ²³⁰⁸ ²³⁰⁹ ²³¹⁰ ²³¹¹ ²³¹² ²³¹³ ²³¹⁴ ²³¹⁵ ²³¹⁶ ²³¹⁷ ²³¹⁸ ²³¹⁹ ²³²⁰ ²³²¹ ²³²² ²³²³ ²³²⁴ ²³²⁵ ²³²⁶ ²³²⁷ ²³²⁸ ²³²⁹ ²³³⁰ ²³³¹ ²³³² ²³³³ ²³³⁴ ²³³⁵ ²³³⁶ ²³³⁷ ²³³⁸ ²³³⁹ ²³⁴⁰ ²³⁴¹ ²³⁴² ²³⁴³ ²³⁴⁴

ligne hverandre. Spørsmålet nå, som på Aristoteles tid, er hva er det gode liv? Hvilke kunnskaper er relevante for å nå det gode liv? Hvilke ferdigheter? Det er viktig at refleksjoner over hva som er det gode liv, i seg selv har en egenverdi, både for enkeltmennesket og for samfunnet. Økt refleksjon over grunntemaer som meningen med livet og fellesskapskulturer mot individuelle behov og interesser, over eget ansvar, plikter og rettigheter mot samfunnets ansvar, vil kunne føde økt livskvalitet og dermed mer bærekraftige fellesskapsverdier.

■ En slik påstand står i motsetning til mye av den samfunnsutvikling som kan beskrives ut fra økonomiske nytteperspektiver. Kunnskapen blir ofte bare vurdert som relevant når den bidrar til å oppnå fortjeneste eller løser nære og påtrengende samfunnsproblemer. Men våre nåværende nytteighetsbetraktninger medfører at viktige aspekter av etisk og faglig karakter ikke blir inkludert i beslutningsprosessene. Det er en utbredt oppfatning at mange livsproblemer kan repareres på sykehus, eller at bedre læreplaner og økt pedagogisk kompetanse blant lærere kan «dase» samfunnets behov for at barn og unge blir «gode samfunnsborgere». Vi vet at livsproblemer som handler om død, smerte, angst og depresjoner, ikke kan «byttes ut» som ved en hofteoperasjon. Manglende erkjennelse av enkelte problemers kompleksitet fører til overflatiske, politiske valg. Slik vil det som tilsynelatende virker unyttig, være nyttig.

Det vil være nyttig at behandlingspersonell i helseinstitusjoner og pedagogisk personell i utdanningsinstitusjoner forstår sammenhengen mellom det å utøve et yrke og at de etiske og eksistensielle spørsmålene yrkesutøvelsen krever, også må omhandle dem selv som mennesker. Troverdighet i en yrkesrolle som medfører samtaler om liv og død, oppnås når yrkesutøveren selv arbeider med hva fenomenene betyr for eget liv og eksistens.

■ Vi vil fort kunne bli enige om at økt satsing på forskning og spredning av kompetanse er nyttig og livsviktig for at bedrifter og utdanningsinstitusjoner skal utvikle seg. Men når hele folket skal i etterutdanning, burde fellestemaene også være etisk refleksjon over grunnleggende menneskelige temaer. Dette forutsetter et oppgjør med «diskusjonskulturen», de repeterende diskusjoner om rett og galt, og forsøkene på å «vinne»

Skal vi bruke kunnskap for å nå det gode liv, går veien fra diskusjon til dialog. (Illustrasjonsfoto: Terje Akerhaug)

– Når hele folket skal i etterutdanning, burde fellestemaene også være etisk refleksjon over de evige og grunnleggende menneskelige temaer.

diskusjoner. I tråd med budskapet om det gode liv må diskusjon avløses av dialog.

Dialog og etisk refleksjon kan være en farlig tilnærming, for enkeltmennesker og samfunnet. Dialog forutsetter at jeg er et åpent menneske som genuint lar meg berøre av andres erfaringer, meninger og vurderinger. Det er farlig, fordi når jeg lar meg berøre, kan det føre til at jeg må endre mine egne verdier og vurderinger av aktuelle fenomener. Tenk om vi i forhold til innvanderdebatten, helseøktdebatten og så videre kunne anvende en dialogform? Tenk om vi kunne «snakke sant» om hvor komplisert det er å forstå og hjelpe barn, unge og voksne som sliter med store psykiske og eksistensielle problemer? Da kunne vi kanskje unngå at våre politikere følte at de måtte gjøre noe, selv om det de vedtar, ofte kan være overflatiske tiltak og noen ganger gjøre vondt verre.

■ I 1969 ble St. Edido-kommuniteten dannet. Det var kristne i Roma som ønsket å gjøre gode handlinger overfor mennesker i nød. Gjennom sitt arbeid måtte de lære seg å forstå og føre dialog med mennesker som var helt annerledes enn dem selv. Hvordan skulle de, som i ett perspektiv var vellykte mennesker med jobb, bolig, familie, kunne opptræ med respekt og troverdighet overfor «stink-

dyrene» på gata? De arbeidet mye med egne verdier og væremåte, og utviklet en dialogform. Gjennom dette utviklingsarbeidet med å føre dialog, ble medlemmene av kommuniteten brukt som fredsarbeidere i krigførende land. De samme menneskene som drev hjelpearbeid i Rønns gater, var med for å skape dialog mellom de stridende parter i Mosambik, som endte med en fredsavtale i 1992. Om nødvendig ville vi prøve å etablere en dialog mellom Satan og Gud selv, sa de. Fred var av betydning for at mennesker skulle kunne skape seg det gode liv. Dialog var veien til fred. Dialog forutsetter troverdighet.

■ Vi er på vei fra industrisamfunnets forståelse av kunnskap til forståelse av kunnskapssamfunnets behov. Det vil utfordre oss å «ta vekk» kunnskapstilførsel som teknisk og metodisk læring og gi plass for etisk refleksjon og anvendelse av fagkompetanse til å vurdere både muligheter og begrensninger. Det vil bringe oss fra overflate og forenkling til dybde og kompleksitet. Jeg er overbevist om at dialogformen vil sprengte fram nye horisonter, og vi kan se nye landskap vi kan vandre inn i.

Kjell Dahl er organisasjonssjef i Kirkens Bymisjon i Oslo.

For hvem er det som kommer der gjennom den mørke, stille skog? Og hvorfor har han øksen over venstre skulder og hammeren i høyre hånd? Hvor skal han, hva vil han, julenissen er det ikke, han er jo glattbarbert med nyklipt lugg, og ingen sekk er å se.

Der stanser han, og svinger sin øks med jevne slag mot malmfuruens grå stamme, han feller tre etter tre, og blir ikke en gang svett. Småsporven letter med skremte pip, og elgen, som nyss sto i julefredssøvn, bykser over li og hei i ville og dampende klyv. Med sikker hånd kvister han stammene, de blir til fire søyler under hans sterke arbeids-hender. Full av overmenneskelige krefter griper han tak i den første, han vil reise den opp, som et kunnskapens gjenfødte tre skal det kneise mot himmelen, befridd for forbuden frukt og trøtlose slanger. Men der deiser det i bakkens, rydningsmannen griper fortvilet etter det, men makter ikke å holde det oppe. Med ett blir han var at han ikke lenger er alene, rundt ham i krattskogen titter de frem, alle tusser og småtroll. De hvisler hånsord og synger nidviser om huset han aldri får til. Om de resten av året har nok med å sette tennene i hverandre, samler de seg nå i en tussering rundt ham, tar hverandre i rottehalene og flirer ond mot byggnesteren. Stille legger han øks og hammer fra seg. For langt der borte, bak tusser, troll og snetunge graner, ser han sitt eget hus stå i stjerneglans. Huset han ser, er det norske av alle norske, her skal han samle fattig og rik, leg og lærd, nettopp her er Huset, Det Norske, det vi alle kjenner så godt: huset der Jordmor Matja bor.

SITATET

«Jula er tida da den ensomme oppdager hvor ensom han er»

Karsten Alnæs, forfatter, i Dagbladet.

Likvidasjoner – et nytt moment

■ AV HARALD OFFERDAL

I den pågående debatten om Egil Ulateig (som jeg personlig kjenner både som en dyktig journalist og hyggelig sauebonde, bare så det er sagt), sin bok om Hjemmefrontens likvidasjoner, er det ett moment som verken forfatteren eller de andre stridende parter har lagt vesentlig vekt på:

For en del år tilbake dokumenterte Sunday Times i London at da borgerkrigen i Nord-Irland blusset opp igjen i 1969, gikk tallet på psykiatriske innleggelses i området drastisk ned. Dette ble forklart med at mennesker som under normale forhold ville blitt innlagt på

dertil egnede institusjoner, fikk utløp for sine tilbøyeligheter via «legale» organisasjoner som IRA, og – på protestantisk side – Ulster Defence Association og Ulster Volunteer Force.

Den samme sosiale mekanismen er påvist i andre konfliktområder, så det er neppe noen grunn til å anta at Norge under Den andre verdenskrig skulle representere noe unntak. Faktisk har jeg selv fra en førstehånds kilde fått bekreftet at det i en norsk landsdel ble begått minst tre likvidasjoner som vedkommende uten å nøle sa ville ha medført tiltale for overlagt drap i dag.

Spørsmålet er derfor ikke hvor mange likvi-

dasjoner som faktisk fant sted, men i hvor høy grad de var «politiske legale», altså sanksjonert på høyere hold og på hvilket grunnlag. Dette gjelder selvfølgelig på begge sider i en konflikt.

Når det er sagt, og for å unngå å relativisere historien fullstendig, så dreide Den andre verdenskrig seg faktisk om noe annet enn 150 eller 250 drepte nordmenn. Den dreide seg om en kamp mot et system med et erklært politisk formål som resulterte i seks millioner drepte jøder, pluss et ukjent antall drepte signøyer, pluss et ukjent antall drepte homofile. Pluss, pluss.

Det bør man kanskje ikke glemme, selv om det er typisk norsk å være selvgod.

Arbeidet blud 24.12.20